

(0138)

LA CAMPANA DE GRACIA.

DONARÀ AL MENOS UNA BATALLADA CADA SENMANA.

CADA NÚMERO **5** CÉNTIMS PER TOT ESPANYA.
Números atrassats: 10 céntims

ADMINISTRACIÓ y REDACCIÓ: Llibreria Espanyola, Rambla del Mitj, 20, botigs.
BARCELONA.

PREU DE SUSCRIPCIÓ: Fora de Barcelona cada trimestre ESPANYA pessetas 1'50
Cuba y Puerto-Rico 2.- Estranger. 2'50

PROHIBICIÓ DEL LLIURE CULTIU DEL TABACO

L' Arrendataria s' engreixa
y 'l pagés se va enmagrint:

los monárquichs fumant brevas
y 'l pais, vinga escupir.

PRINCIPIS Y POSTRES

I 'ls conservadors haguessen volgut, dias enrera 'l govern hauria sofert una gran derrota, mentres lo país hauria alcançat una important y útil victòria. Se tracta de la proposició de llei sobre 'l lliure cultiu del tabaco, ab la qual hi están conformes més de 90 diputats. Lo nomenament de la comissió dictaminant prometia sortir favorable als partidaris del lliure cultiu; pero ministerials y conservadors units en íntima conxorxa varen lograr derrotarlos encare que per una ínfima majoria.

Dat lo gran interès que van demostrar en aquest assumpte, qualsevol hauria dit que als uns y als altres els hi anava la breva. Salvar pel compte que 'ls té, 'ls interessos de la Companyia Arrendataria y 'l país que 's fastidhi: tal es lo seu únic propòsit. Mentres ells pugan fumar lo país qu' escupi.

A Fransa 'l tabaco está estancat com aquí; pero en alguns departaments se permet lo seu cultiu, baix la fiscalisació de l' Hisenda. Aixís, a lo menos, los inmensos capitals que cada any se gastan en fum, se quedan en lo país.

En cambi a Espanya, tenint infinitat de terrenos ahont se podria cultivar lo tabaco ab magnífichs resultats, la Companyia Arrendataria acut a provehir-se de tabaco dolent, picant, amarch, infumable, al mercat dels Estats Units. Los yankees ens cedeixen lo qu' ells no volen, y cada any surten del país, per aquest sol concepte, una pila de millions. Ab aquest sistema 'ls nostres governants pretenen salvar l' Hisenda.

En vá 'ls pagesos de un gran número de regions d' Espanya 's desesperan no sabent quin cultiu emprendre per viure miserablement y pagar las crescudas contribucions que se 'ls exigeixen. A falta de vi, que avuy no val res, a falta de grans que a duras penas poden resistir la competencia estrangera, plantarian tabaco, obtenint resultats inmillorables. Lo govern no ho vol, lo govern no ho consent, los monárquichs s' hi oposan: fusionistas y conservadors s' uneixen per impedirho.

Quan se tracta d' entregar l' industria nacional a la competencia irresistible de la producció estrangera, son molt partidaris de la llibertat comercial y allá van tractats de comers, caygui qui caygui, ab tal de que se salvin los principis; pero sent qüestió de permetre 'l cultiu beneficiós de una planta tan útil y acomodada a las condicions especials de una gran part del terreno de la península, no 's passa per menos sino per imposar la prohibició y 'l monopoli. Ab lo qual ja que no se salvan los principis, se salvan los postres.

No sembla sino que tots los esforços dels governants de la restauració se dirigeixin al mateix objecte, ó siga, a reventar als contrbutyents.

Un altre assumpte acaba de demostrar lo que dihem. Si un ferro-carril hi ha a Espanya que siga necessari, útil y convenient, es lo del Noguera Pallaresa, cridat a donar vida, prosperitat y moviment a una gran part de la provincia de Lleyda. Aquell país pobre en mitj de sas grans riquesas naturals, s' está consumint, per falta de comunicacions. Capitals per realisar tan útil empresa no 'n faltarian; pero aquesta vegada vé 'l ram de guerra y diu:—Jo no permetré de cap manera que 's foradin els Pirineus, fins que haja realisat las obras de defensa necessarias, per prevenir lo cas de una invasió estrangera.

Y si la provincia de Lleyda ha d' esperar la realisació de aquestas obras, ja cal que 's resigni a no tenir carril, ni al dia del judici final.

Lo més xocant es que mentres lo ram de guerra apareix preocupantse del cas de una invasió estrangera, lo ram de pau, ó sigan los ministres de Hisenda y d' Estat no tenen reparo en obrir las fronteras d' Espanya als productes estrangers, combinant ruinosos tractats de comers, y adoptant totas las midas que poden assegurar lo predomini de aquells productes sobre 'ls nostres.

¿Cóm han de venir may los estrangers a conquistar l' Espanya a má armada, arrostrant los perills y 'ls gastos de una guerra, si pacíficament al país dominyan están a punt de convertirlo en una colonia séva? Las invasions de uns pobles als altres, avuy ja no 's realisan a tiros: las conquistas s' aseguran millor per medi del comers, y las indemnizacions de guerra 's pagan continuament, y las paga Espanya fa temps, enviant tot lo seu metàllich al extranger, y quedantse únicament ab los bitllets del Banc d' Espanya.

Tot aixó succeeix en plena restauració. Lo país ho vol, desde 'l punt que ho consent. Lo país no 's decideix a fer un punt d' home, y en certa manera es just que 'ls governs de la restauració 'l tractin com a criatura, martirisantlo, oprimintlo, vexantlo y obligantlo a anar al llit sense sopar.

P. K.

LEMANIA ha resolt aplicar la tarifa máxima als productes espanyols, y nosaltres hem hagut de pagar ab la mateixa moneda als productes alemanys. May, en Morret arribará a consolarse de que entre Alemania y Espanya s' haja declarat la guerra comercial.

Gran ocasió era la present per dir als alemanys:—¿Es a dir que vosaltres, faltant a totas las consideracions degudas entre dos pobles amichs ens declaréu la guerra? Donchs desd' ara queda retirat lo projecte de conveni. A la guerra 's respón ab la guerra.

Donchs res de aixó. En Sagasta ha declarat que ara era més necessari que may aprobarlo. Agraviar a Espanya per desagrar als alemanys: tal es lo patriotisme del govern fusionista.

Lo nostre enemich se tren un' arma ab la qual no 'ns pot fer cap mal: un' arma que tot lo més li servirà per suicidarse, y en aquest felis moment es quant los nostres patriotas cridan:

—¡Alto! Es precis evitar una desgracia. Aquí 'ns tens resoltos a capitular a discreció.

Lo bill—com si diguessim, lo prólech de lo que succehirá ab los tractats de comers—ha sigut aprobat pel senat fusionista.

¿Lo reat aproba 'l bill?

Pues, bona nit, girém tull, sent tan próxim lo perill, poséms la pell en remull.

Datos curiosos.

Durant los 20 anys que portém de restauració, hem gastat en llista civil 190 millions de pessetas; y en lo presupost de la guerra 3,000 millions.

Per anar de Sagunto a Melilla, 'm sembla a mí que no valia la pena de gastar tan inmensas sumas.

Diuen qu' en Romero Robledo está una mica creat ab en Cánovas.

No hi ha que alarmarse per xó.

Totas aquestas renynas son qüestions d' enamorats; deixin que 's pari de crisis... ¡ja 'ls veuran que ajermanats!

Casi a la mateixa hora, minut per minut, que s' executava la sentencia de Montjuich, l' anarquista Henry moría aguillotinat a la plassa de la Roquette de París.

Confessém que hi ha coincidencias ben tétricas y horribles.

Sembla que 'ls moros de las islas Filipinas continuan hostilitant a las tropas espanyolas.

¿Moros... y en guerra ab Espanya?

Si la cosa s' embolica y hi falta un home de pes, hi enviarem a D. Arseni, y ell hi anirá... a no fer res.

A lo menos, a judicar per lo que ha fet al Africa. Perque ja hi ha una pila de temps qu' ell es aquí, portant la nova de que tot está arreglat, y per ara ningú ha lograt enterarse del tal arreglo.

La demarcació de confins no 's fa.

Las satisfaccions no 's donan.

Y en quant a la indemnizació...

¿Han sentit trincá algun quarto?

¿Han trobat un duro en lloch?

¿Han vist passar cap moneda?

¿No n' han vist cap?... Jo tampoch.

A la recepció de Palacio van assistirhi dos ex-republicans, en Cereuelo y en Fernández Latorre.

Lo primer era monárquich en temps de D. Amadeo, y no fa més, al cap-de-vall, que regirarse la casaca.

En quant al segón, es aquell célebre sargento Fernández, del temps de la Revolució de Setembre, que trobantse condemnat a mort, publicá una carta, y obtingué ab ella l' apoyo entusiasta de tots los republicans, y l' indult del govern que no 's va atrevir a clavarli quatre balas al cap.

Cassos s' han vist de sargentos que arriban a generals; en cambi en Fernández Latorre ha descendit de sargento a ranxero del presupost monárquich.

A Madrid s' ha format pel govern una junta consultiva de generals, que vindrá a ser una especie de consell d' Estat del ram de guerra.

Y ¿saben a qui han donat la presidencia?

Si contestan desseguida a la cosa que 'ls pregunto... els regalo una garrofa del garrofer de Sagunto.

CARTAS DE FORA.—Balaguer.—Es impossible que hi haja a Espanya un arcalde que tinga tan amor a la població que administra com el nostre ex-cabecilla carlí, Sr. Ton, conegut ab lo nom d' Hermita del Carli y Marqués del Jós. Ell y 'l diputat provincial Sr. Clua acabarán per tirar a la ciutat de Balaguer per portas. Tots los anys, lo dia 15 del corrent se celebra una fira de bestia, que 's veu concorreguda pels millors ganaders d' Espanya. Pero tenim aquí un pont (que ja podria ser d' or) y com per passarlo s' exigeix lo pago de 5 céntims per persona y 5 pessetas per cada 100 caps de bestia, 'ls principals ganaders manifestaren que si no se 'ls eximia de un pago tan gravós no acudirian a la fira. L' arcalde ni menos se 'ls escoltà; pero alguns comerciants, d' acort ab l' ajuntament convingueren ab l' arrendatari del pont que aquest donaria entrada franca a tot ganader y bestia lo dia de la fira y qu' ells li concedirian 100 duros de indemnizació a costa del comers de la ciutat. Se obriren, al efecte, llistas de suscripció, y 's lográ reunir firmes per valor de 90 duros. Lo municipi 's negá a donar un céntim per completar la suma convinguda; pero l' arrendatari manifestá conformarse ab la cantitat suscrita. Y ja tenen al Sr. Ton, dihent que faria imprimir programas, y als comerciants molt contents donant als ganaders la noticia de que no pagarian res. Donchs, bé, vingué 'l dia de la fira, y 'ls ganaders se trobaren ab que 's cobraven los drets, ab l' única diferencia de que aixís com avants al pont per percibirlos no hi havia més que l' arrendatari, enguany s' hi trobavan ademés una parella de civils y 'ls serenos de la ciutat. No pot donarse un engany mes manifest ¡Y tot perque 'ls protectors de la nostra ciutat diu que 's donan de menos de passar per las tendas a cobrar los 90 duros suscrits! Pero no falta qui assegura que 'l Sr. Agelet, diputat a Corts, ganader, y amo y senyor dels nostres caciques, vol la fira de bestia pel seu poble, sentia 'l mateix dia que 's celebra la de Balaguer, y 'ls nostres caps grossos s' han sotmes a tal exigencia ¡Quin benefici per la ciutat! Perque ara 'ls principals ganaders juran y perjuran que ni de franch, ni rebent diners tornarán may més a una població com la nostra, ahont acaban de ser objecte de una tan asquerosa engallinada.

Vilafranca del Panadés.—L' altre dia 'l Bobo presidia la sessió del Ajuntament, y un cop llegida l' acta, sense dir ase ni bestia a ningú, s' aixeca, agafa la gorra y cap al Centro Agrícola falta gent, a veure una funció de putxinetlis, y com es tan disret, tal com succeeix moltes vegadas, en lloch de la seva gorra, se 'n enduya la de un altre, y després de moltes estiradas se convencé de que s' havia equivocat. Ab aixó sols se demostra que 'l Bobo ha de ser molt aficionat als Putxinetlis. La veritat es que tothom reya. Y las riallas continuaren en tot lo resto de la sessió presidida pel tinent d' arcalde, que quan se li dirigia una pregunta, responia.—No 'n sé res: l' arcalde ho sabrá Esperen l' altre dimars ó qualsevol altre dia que no se 'n vaja tan a la fresca... ¿No es ben trist que una població de la importancia de Vilafranca tinga d' estar baix lo domini de un home tan barret de riallas?

CULTIU LIBRE

—Senyor ministre, voldriam que, veyent l' estat present de la pobla agricultura, ens fés un favor.

—Diguén.

—Nosaltres teníam vinyas, y a fors de cuydá 'ls ceps y treballar com uns negres, si acás no venian frets ni plujas ni pedregadas, 'navam menjant y couchent y passavam la existencia cavant, pagant al govern y enviant unas cuantas bótas cap als mercats extrenjers. ¿No ho té present lo ministre? —Si, crech que sí; anéu dihent. —Vé un dia la floxera y 'ns mata la flor dels ceps; venen després las barallas respectue al tractat francés y se 'ns tanca la gran porta per hont los vins exportém: s' encalla 'l mercat d' América, que també 'ns dava diners, y entre la producció escassa, y 'l poch negoci que fem, y 'ls tributs que 'ns aniquilan y la incertitud del temps, ens trobém ab que a horas d' ara al desventurat pajés que ha de menjar de las vinyas no li queda més remey que pegarse quatre tiros ó morir-se sota un cep. ¿Se 'n fa capás lo ministre? —Molt capás; seguín.

—Donchs bé:

per atenuá aquestes efectes y donarnos decentment un medi de subsistencia ¿faria el senyor govern la mercé de autorisarnos per cultivar llibrement lo tabaco? De aquest modo podriam aguantá 'l pes de la actual crisis agrícola, pagariam tots los drets que la hisenda vé a cobrar nos

y, en paus ab tothom, potser encare 'ns quedaria algo per dar pa als nostres fillets. —Sento molt haver de dirho; pero aixó, noys, no pot ser. Hi ha en materia de tabaco privilegis establerts, que lligan casi be *in totum* la voluntat del govern. La ilustre Tabacalera s'oposa a lo que voléu, y en contra de son dictamen nosaltres no hi podém res. —¿No? ¿Es á dir, senyor ministre, que per que quatre banquers crehuen veure un perjudici en lo que sollicitém, hem de morirnos de gana, tenint un medi excelent per fer produhir la terra? —No hi ha més: la lley es lley: no 's pot cultivá 'l tabaco. —Y donchs ¿qué hem de fer?

—Veuren: si las vinyas ja no donan un regular rendiment, ¿per qué no feu una cosa? —¿Quina?

—Pasturéuhi bens: aquí 'l cultiu de la llana ara y sempre ha estat permés.—

Los agricultors se miran sense sapiguer que fer, y mentres ells se consultan lo que 'ls proposa 'l govern, en un recó de la sala dos canónjes d' algun pés que han escoltat la conversa, riuhén, riuhén com beneyts, y exclaman:—¡Cultivar llana! ¡ives que saben ells pobrets!...

C. GUMÁ

ROME, Sr. Mañé: que lo que fa desenterrant textos de republicans, per demostrar ab ells que la República del '73 signé inaguantable, ja casi fa pudó. Al cap-de-vall, ab los citats textos l' únich que demostra es no que la República de llavoras vaja ser més dolenta que l' actual monarquia, sino senzillament que 'ls republicans del '73 eran més franchs que 'ls actuals monárquichs. Los republicans s' interessavan per la patria y no tenían pels á la llengua. En cambi 'ls monárquichs no diuhén may res, porque no poden. ¿Y sab, senyor Mañé, per qué no poden? Perque sempre están ab la boca plena.

En lo próxim any económic s' aumentarán los gastos del pressupost de guerra. La noticia es de tal género que al llegirla un queda blau. ¿Aquest es, oh don Emilio, lo pressupost de la pau?

Al butxí de Berlín, ab motiu de haver realisat la seva centésima execució, la magistratura alemana pensa obsequiarlo, regalantli una ganiveta d' honor. ¡Ja 's coneix que la civilisada Alemania es la terra del alcohol amilich!

D. Antón ha dit d' un modo categóric que si li imposan la condició de que ha de governar ab los tractats avuy en projecte, no acceptará 'l poder... ¡No me jaga V. reír, que tengo el labio partido!

Lo Sultán de Marruecos ha tingut un gran desconsol á conseqüencia de havérseli mort la dida. Y es tant lo que l' estimava, que fins assistí al seu enterro, á peu, cosa may vista. Per enterrar á la dida va á peu; y en cambi per rebre á n' en Martínez Campos no baixa de caball. Y aixó que 'l de Sagunto, es un héroe de tanta potra, que be podém considerarlo com l' home de la dida.

Sembla que l' Abarzuza está d' alló més impacient, porque passen dias y dias, y la cartera promesa no 's veu en sol ni en sombra. Calma, calma, que 'ls bons talls costan molt de conseguirse, y en situació com la seva, fill meu, hay que comprimirse....

En Pomés, jefe de policía de Barcelona, va ser destituhit pel Sr. Larroca, á conseqüencia de haverse descubert unas partidas de joch.

Y ara 'l tal Pomés es á Madrid, y diu á tothom que vol sentirlo, qu' ell á Barcelona no va fer més que cumplir ordres superiors.

¿Será veritat? Alsa, donchs, Sr. Pomés, desseguit, fora las cartas, remeni, dongui y á veure qui canta aquí las quaranta.

Lo ministre Sr. Salvador, tracta de realisar un nou empréstit.

Venia á arreglar l' Hisenda y sols pensa en endeutarnos. ¡Y li diuhén Salvador!... ¡Vaya un modo de salvarnos!

Un periódich ha publicat la ressenya de lo que menjan los ministros. L' més gurmét resulta en López Domínguez, gran partidari de la cunya francesa; en Moret tot ho vol á la inglesa; lo plat predilecto de n' Sagasta es xorisso ab lletais; en Pasquín no 's mou del *puchero* á l' andalusa; á n' en Capdepon que no 'l treguin de la paella valenciana; en Salvador es un gran partidari de las *latas* de conservas; en Groizard viu de caldets y petxuguetas; en Becerra es partidari de las patatas, y l' Aguilera de la sota, caball y rey.

¡Y qui diria que aquests nou homes de tan poca barra, *culinariament parlant*, están devorant al país de viu en viu!

Si 'ls diputats que treballan per conseguir lo libre cultiu del tabaco volen un bon refors, no han de fer res més que dirigirse al bisbe de Barcelona.

¿Vritat, respectable bisbe que no 'ns equivoquém? —Vritat: tractant de tabaco, ¡amunt! ¡fumém! ¡fumém!

Mentres alguns representants del país se desganyitan perorant contra 'ls tractats de comers en projecte. D. Práxedes ab molta tranquilidat examina una llista de senadors y treu comptes, calculant als que votaran en pro y als que votarán en contra.

En aquella llista hi ha 'l pot de la confitura, y tot lo demés son trons. No seria mal que algú s' encarregués de fer una llista de todas las personas que han de sortir perjudicadas ab los tractats y capassas de pendre una resolució enérgica. Sols aixís sabriam quina de las dos llistas es més larga y té més forsa.

Ab lo titol de «El Progrés» un jove de La Garriga va posar una botiga al carrer del Bonsuccés Y lo molt que ha progressat may ningú s' ho pensaria ¡figurínse ahí al mitj-dia demanava caritat.

F. CARRERAS P.

Lo mestre de un poble xich deixant d' assistí á l' escola va posar á picar sola ab desitj de ferse rich. Y quan li van preguntar porque mudava d' ofici, va respondre ab molt desfici: —Ja estich típ de dejunar.

L. N.

Donya Salut l' altre dia vá tení una pulmonia, y l' seu espós D. Canut, deya: —La méva Salut té una grossa malaltia.

SALVADOR BONAVIA.

Deya á sa filla en Bernat: —Pera fer bon casament no pensis ab lo jovent, busca un home reposat. Y ella digné: —Es veritat, per 'xó vull á n' en Climent que com que fa d' escribent tot lo dia está assentat.

EUDALT SALA.

Lo passat hivern eran molts los que deixavan de assistir al teatro, per por de las bombas.

Un empleat castellá deya: —Despues de todo vale mil veces más quedarse en casa, al amor de la lumbre.

—Pero ja té escalfa-panxas á casa séva?—li preguntarem. —No por cierto; pero para calentarme me voy á la cocina.

—Llavors digui que vosté no 's queda al amor de la lumbre, sino al amor de la criada.

L' encarregat de realisar cobros per una casa de comers, tingué la mala tentació de ficarse á una casa de joch ahont van pulirli l' import de una lletra. Y per eortir de compromisos se presentá al séu principal, esparverat y avergonyit, dihentli que li havian sortit uns lladres, armats, que la resistencia era inútil y que li havian robat tot.

Lo principal, despés de mirarlo fit á fit, el subjectá al següent interrogatori: —¿Y no n' ha conegut cap? —No, senyor.

—S' ha fixat ab las senyas particulars de algun d' ells? —Ja veurá, com qu' eran tants y m' han cullit tan de sorpresa...

—Sab si n' hi havia algun de baixet, ab una gorra sense visera y una brusa?... —Crech que sí. —Ab pantalon curt y cenyit y calsat de borceguins. —Sí, senyor. —Ab un gran garrot á la ma? —Just y cabal. —¡Ah, vaja!... Llavors ja hem trobat un dels culpables, la sota de bastos.

Un hisendat havia pres per mosso á un gitano, y desde que 'l tingué al séu servey van comensar á desaparèixer los gats de casa séva. Un dia 'l sorprengué en lo moment en que se 'n menjava un.

—¡Qué fás desgraciad! ¿Qué no veus que sense gats se 'ns omplirá la casa de ratas? Lo gitano respongué somrient: —No tingui por, home, no tingui por: las ratas també m' agradan molt.

En lo confessorari. Lo confés pregunta al penitent si dejuna. —Massa y tot... Figuris que algunas vegadas he passat vuit dias sense menjar pa.

—Perque no 'n tindria. Pero si n' hagués tingut n' hauria menjat? —Naturalment y uns bons guimbarros. —A Déu Nostre Senyor els dejunis forsosos no li agradan. —Donchs, miri, á mí tampoch.

CORRESPONDENCIA PARTICULAR

Ciudadans J. Rovira, P. P. Vila, A. Serra, J. Casals, M. Cavallé, Pere Búldo, R. Gutiérrez, Esquellot, Un parell de bruts, Aixerrits, Guizán y Garreta, J. Borrrell, J. Ferrer, Lo Puntaire, Quintanilla, P. Giró y B. de V., A. Granada y Pich, A. Vilata Roca, P. P. Vila y Pepet Iborra.—Lo qu' envian aquesta semana no la per casa. Ciudadans R. Pié, J. Borrrell, Jaumet Bolera, Quimet Arebir, S. Nas F., Aquí está, A. Pit, Angel Salabert, Un Aficionat, Un Aprent, T. y As, Nen del Vendrell, y Un Llun:—Insertarem alguna cosa de lo que 'ns envian. Ciudadá J. R. y B. (Sardanyola): Las noticias que 'ns comunica no tenen prou interés.—Ll. Salvador: Los versos van bé.—Anton del Corral: Los de vosté son flu xos.—C. Hernández González: z: Hauria de fe 'l favor de dirnos si lo qu' envia es original de vosté, puig sobre aquest particular tenim els nostres dubtes.—J. M.: De las tres n' acceptém dugas.—E. Durán Bosch: Va be.—J. Starsamsa: Idem idem.—J. M. E. (Mollet): Per la m' joia dels lectors l' assumpto carex de interés.—E. Martí Giol: Va bé y la publicarem.—J. Salluag: Idem los de vosté.—P. del Vendrell: Es molt prosaica, no estant á l' altura del assumpto.—R. Anglada S.: Li douém las gracias per las sevas observacions justas y atinadissimas.

A LO INSERTAT EN LO ULTIM NUMERO

1. XARADA.—A-vi-la.
 2. ANAGRAMA.—Plá-Pal.
 3. TRENCA-CLOSCAS.—La Campana de Gracia.
 4. LOGOGRIFO NUMÉRICH.—Repichs.
 5. GEROGLÍFICH.—Per punts los puntosos.
- Han endevinat todas las soluciones los ciudadans S. Nas F., R. Gutierrez, Pere Búldo, y J. Casals; n' han endevinadas 4: Un Ex-carca, P. P. Vila, R. Pié, Un Aprent, Ana C. de Virles, y Un Aficionat; finalment, n' ha endevinadas 2: Dos barberillos.

LA TRAGEDIA DE MONTJUICH

MARIANO CEREZUELA

procedeixen los Tribunals militars, tothom presumí que s'acostava l'hora del terrible desenllàs. En efecte: a la matinada del diumenge, 'ls presos Mariano Cerezuela, Salvador Sogas, Manuel Archs, Joseph Bernat, Joseph Sabat y Joseph Codina, l'un darrera del altre sigueren extrets del seu calaboso, é individualment els fou llegida la sentència. L'acte durá prop de dos horas. Tots ells, menos en Codina, 's negaren a firmar la notificació. Cerezuela y Sogas se mostren molt abatuts;

Archs estava excitadíssim proferint certas paraulas enérgicas; Bernat se posá á cantar; Sabat y Codina estavan serens. Desde la sala ahont la notificació 'ls fou feta, sigueren conduhíts á sis locals distints preparats al efecte que serviren de capella, una per cada reo.

En la capella

Cerezuela ocupava la del castell ó siga la mateixa que servi per en Pallás. Al entrarhi 's tirá sobre 'l llit derramant algunes llágrimas. Archs girá d'espatllas lo Sant Cristo que hi havia en lo local. Los demás no feren res de particular.

No ha sigut possible aquesta vegada reunir gran copia de detalls respecte de la manera com cada un dels reos passá las 24 horas de *agonia legal* á qu' estigueren subjectes, puig 's havian adoptat las precaucions mes rigurosas per tenirlos incomunicats. Sols als germans de la Pau y la Caritat els sigué tolerat assistirlos; pero 'ls qu' entraren al castell no 'n pogueren sortir fins després de la execució. Ni un sol periodista lográ penetrar á Montjuich, ni comunicarse ab ningú dels de dintre. Ni als mateixos militars que havian defensat als reos, se 'ls permeté visitarlos en la capella. Tal rigor obeeix, sens dubte, al propósit d' evitar los efectos del noticierisme periodístich que tanta resonancia doná á las manifestacions de 'n Pallás, en las 24 horas que precediren á la seva execució.

Tant sols als parents mes immediats dels reos, pares, fills y germans se 'ls concedí permis per despedirse d' ells. A Manuel Archs van anarlo á visitar la seva esposa, dos fills menors, dos germans y una cunyada. Estava mes seré 'l reo que aquells infelissos sers destinats á sobreviure'l.—Cerezuela rebé la visita de la seva esposa, promovente una escena tendre y commovedora.—Sogas pogué abraçar á la seva muller, á una filla de cinch anys y á quatre germans: estava afligidíssim.—Bernat Sierols rebé al seu pare fent gala de una pasmosa serenitat.—Respecte á Codina no pogué veure á ningú de la seva familia, per trobarse son pare malalt y no haver-se permés l' entrada al castell á dos cunyadas; y tocant á Sabat, ningú l' aná á veure, per residir la seva familia fora de Barcelona.

Las entrevistas sigueren curtas, y en ellas, com es natural, se derramaren molts llágrimas.

Los reos durant la tarde y la nit se resistiren tenasment á admetre 'ls ausills espirituals. Sogas fou l' únic que 's deixá convencer rebent los sacraments, y encomanant al capellá que l' assistí la sort de la seva familia.

Fora de aquests fets no 's tenen altres detalls, per mes que algun periódich, massa aficionat á la novelaria 's haja propasat á estamparlos, atribuhint á alguns dels reos determinadas frases, que no reproduhim, no estant segurs de la seva exactitut.

En demanda de indult

Se feren activas gestions per obtenirlo. Distints centres polítics, republicans en sa majoria, 'l demanaren; lo demaná també 'l mestre Goula en representació de 4.000 obrers que componen l' *Asociació de coros de 'n Clavé*; lo bisbe Catalá telegrafiá al govern implorantlo; lo diputat Sr. Sol y Ortega presentá á las familias dels reos á las autoridades.... Tot inútil.

La minoria republicana, á Madrid, treballá també activament. En Sagasta indicá als diputats que ho sollicitessen per escrit, com aixís ho efectuaren, presentant una exposició plena de rahóns de gran pes en favor de la suspensió de l' execució de la sentència. Faltan á la consideració deguda á tan bons patricis los que ab sobra de lleugeresa ó de malicia han suposat que la minoria republicana hauria conseguit l' indult de aquells sis infelissos, si 's hagués presentat personalment á la reyna á sollicitarlo. Si las rahóns exposadas en la instancia, á pesar de

A causa fallada pel Consell de Guerra de Barcelona y revisada pel Suprem de Madrid arribá de retorn á la nostra capital, en lo tren exprés del dissapte. Cinch condemnats á mort imposava al marxar y de Madrid retorná elevantse á sis lo número dels que havian de sufrir l' última pena. Dels quatre restants, ne resultavan absolts dos; mes lo Suprem de Guerra 'ls condemná á tots quatre á reclusió perpetua. Conegut lo rigor ab que

SALVADOR SOGAS

ser molt sólidas y fundadas no van poder inclinar l' ánimo dels ministres en pro de la clemencia, menos ho hauria lograt un acte de servilisme de pura fórmula, que ni 'l poder monárquich está en lo cas d' exigirlo, ni la dignitat republicana pot prestarse may á realisarlo.

La causa de no haverse conseguit l' indult estriba tal vegada en que 'ls repetits excessos dels terroristas tenen avuy alarmadas á todas las nacions y cap d' ellas pot mostrarse débil en la repressió, sense decaure en lo concepte de las demás. Además los temors que teniam de que aquells excessos havian de provocar inevitablement una reacció en los esperits van realisantse. L' opinió pública mateixa está desquiciada, havent perdut la serenitat, l' aplom y la fixesa: cada hù 's aïsla, no 's promouhen corrents francas y decididas, y 'ls gobersns procedeixen sense temor á l' oposició de foras adversas als seus actes. Ab tota franquesa creyém que l' indult, fins aquells que no van decidirse á demanarlo, l' haurian rebut ab satisfacció, causantlos l' efecte de que 'ls treyan un gran pes, un gran neguit de sobre. A lo menos Barcelona 's hauria estolviat un dia horrible.

L' execució

Un dia tétrich: lo cel núvol, la terra fangosa. Durant la nit no llubí una sola estrella. Desde las primeras horas de la matinada foras de tropa, de guardia-civil y de policia 's distribuhen pels punts estratègichs de la montanya. S' exercia una vigilancia extremada. Alguns subjectes que despertavan sospitas, eran escorcollats per aquells camins sense ceremonia. Lo temps era infernal y l' hora intempestiva. En lo siti de l' execució ó sigui junt al foso del según recinto, entre las llunetas de mar y terra, apenas se reuniren trescents espectadors, que quedaren tancats entre una doble fila de civils y guardias de policia.

MANUEL ARCHS

Los reos, en tant, havian sortit de sas capellas á las quatre y vint minuts amarrats pels cotzes y custodiats per un fort piquet de soldats del regiment d' Assia. Atravessaren ab pas segur, lo camí secret que conduheix al exterior de la fortaleza, y la seva aproximació al siti del suplici 's conegué pels crits que donavan.—*Viva l' Anarquia!* cridava l' Archs.—*¡Assessins! ¡Assessins!* exclamava en Sabat.—*¡Mori l' Inquisició!* y—*¡Viva l' Anarquial! Morin los burgeois!* ana-

van cridant en Bernat Sierols y en Codina respectivament. En Cerezuela, sunament abatut, no deya res, com tampoch deya res en Sogas, que caminava rodejat de capellans, y escoltant las reflexions que li feyan tot mostrantli un Sant Cristo. Cerezuela, Sogas y Archs vestian americana negra, y 'ls tres restants brusa.

Al encaminarse al lloch fatal los mes d' ells miraren al públich repetint aquells crits ab certa excitació. Del públich no sortí una sola veu. De cara á una muralla y tenint los espectadors á la seva esquerra 's ajoñollaren sense resistencia: Sogas signé l' únic al qual se desamarrá pera posarli 'l Sant Cristo á las mans. Sis piquets de vint soldats cada un, los del davant apuntant, los del darrera ab las armas preparadas avansaren cautelosament, fias á colocarse á curta distancia de aquells desventurats. L' oficial feu una senyal, soná una descarga, y 'ls sis cossos se desplomaren á un temps fent un giravolt esgarriós. No obstant alguns d' ells se bellugaven encare y 's repetí la descarga. Encare n' hi havia un que 's movia, y un oficial, agafant per la mànega á un soldat qu' estava mitj esferehit, l' obligá á rematarlo.

Aixís terminá la horrible tragedia, entristida per un dia rúful y humit. Un soldat sufri un desmay; un paisá també hagué de ser assistit per haver tingut un cubrimient de cor. Un altre paisá vivament excitat, anava á donar un crit; pero un seu company li tapá la boca.

Las foras del quadro 's retiraren sense desfilas per davant dels cadávers, tombats sobre l' herba humida per la pluja del cel y per la sanch humana. La confraria dels Desamparats se feu cárrech d' ells, tancantlos en caixas de fusta blanca, y transportantlos per dintre del castell, á dos carruatjes fúnebres qu' esperavan á la porta, al extrém de la carretera.

Allá en aquella porta poch moments avants 's havia presentat un germá del Archs, que creyant qu' encare no 's havia consumat l' execució, tractava de despedirse del seu germá; y que al veure que tot estava llest signé víctima de una desesperació y de un frenesi sens limits. Quantas personas tingueren ocasió de veure'l se sentiren fundament commogudas.

Lo cadáver de 'n Sogas signé enterrat en la fossa comú del cementiri católich y los cinch restants en lo cementiri lliure, dos d' ells en ninxos; los demás á terra.

Comentari.

La tragedia de Montjuich ha causat fonda impressió, perque

l' espectacle de l' execució de sis homes y del desamparo en que quedansis familias, que may poden ser responsables dels extravios que aquells hajan pogut cometre, es un fet dels que causan fredat y qu' entristeixen.

Un periódich 's interessa per la sort de la familia de 'n Sogas, procurant excitar lo piadós sentiment de la gent católica que han vist ab gust la conversió del reo. Nosaltres no 'ns oposém á que cada hù tracti de portar l' aygua al seu moli: pero en nom de la verdadera caritat, vol-

JOSEPH SABAT

driam que la compassió y las bonas obras 's extenguessen á todas las familias desamparadas sense distinció de conversos ni de impenitents. Estroncar la sanch produhida per la terrible amputació será sempre obra salvable que recomaném á todas las classes socials, per un igual interessadas en que cessin los odis y las represions y en que reyni la pau, la fraternitat y la bona armonia, en mal hora alterada per unas ideas mal sanas, que no poden arrelar en la realitat, ni ab lo bárbaro sacrifici de las innocents victimas de las explosions, ni ab l' inmolació voluntaria dels seus partidaris mes resoltos y decidits.

May com en l' ocasió present es de desitjar que cayga un raig de llum sobre las inteligencias perturbadas, y que brolli un doll de generositat de tots los cors nobles y humanitaris!

J. R. y R.

JOSEPH CODINA

May com en l' ocasió present es de desitjar que cayga un raig de llum sobre las inteligencias perturbadas, y que brolli un doll de generositat de tots los cors nobles y humanitaris!

J. R. y R.

ENDEVINALLAS

XARADA

Animal de molta estima
la prima.
Notas musicals després
dos y tres
en los monts verás segú
quarta y hu.
Y si ab lo que aquí 't demostro
me dius qu' encare no 't basta,
trobarás qu' es un nom d' home
la Prima-dos-tres y quatre.

A. PIT.

TRENCA-CLOSCAS

D. REY
MANRESA.

Formar ab aquestas llettras lo nom de una població catalana.

E. C. (A) GUENYA

ROMBO

.....
.....
.....
.....

Primera ratlla vertical y horisontal, consonant.—Segona: part de la persona.—Tercera: embarcació.—Quarta: joch.—Quinta: peix.—Sexta: membre de aucall.—Séptima: vocal.

QUIMET DNL OLI

GEROGLIFICH

TANT

×
×
×
×

NOY DE SANS.

LOPEZ, editor.—Rambla del Mty, 20.

A. Lopez Robert, impresor.—Asalto, 63.—BARCELONA